

Overzicht Handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water Provincie Utrecht

Inleiding

In de Notitie Handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water Provincie Utrecht zijn een aantal activiteiten benoemd. In dit document zijn de activiteiten afzonderlijk weergegeven en gerangschikt naar hoofdstuk en onderwerp.

Hoofdstuk 5. Oppervlaktewater

Hoofdstuk 5 van de notitie gaat over de oppervlaktewaterdoelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Voor zowel de ecologische doelen als de chemische doelen zijn acties benoemd. Vaak is er een relatie met andere beleidssporen.

Activiteit	Beleidsspoor
Hoofdstuk 5.1	
De komende jaren gaan we door met het inzetten van NSP/GLB voor de KRW.	Water en Landbouw
Als provincie Utrecht bespreken we regelmatig ambtelijk met de waterschappen per waterlichaam de voortgang van KRW-maatregelen. We kijken dan welke knelpunten zich voordoen en maken bestuurlijk afspraken om deze op te lossen. Daarbij kijken we wat we als provincie kunnen bijdragen aan realisering. In 2024 wordt het beleidsmatig toezicht op de waterschappen geactualiseerd	Water en IBT
Er komen ook andere stoffen via de RWZI's in het oppervlaktewater. In het Bodem- en waterprogramma is een onderzoekstraject opgenomen om de belasting van de RWZI's beter in kaart te brengen. De resultaten komen in 2024 beschikbaar. Op basis hiervan gaan we met de waterschappen in gesprek over dit vraagstuk en bepalen in hoeverre wij kunnen bijdragen aan verbeteringen.	Water
Inzetten Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw (UMDL). Deze monitoringsmethodiek kan agrariërs stimuleren aan de slag te gaan met duurzame landbouw. De KPI (prestatiemeting) voor het nitraatbodemoverschot en de KPI voor fosfaatbodemoverschot dragen bij aan het terugdringen van de belasting op de wateren en dragen daarmee dus direct bij aan het doelbereik. Daarnaast is er een KPI chemische middelen die het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen scoort en belooft. De komende periode gaan we onderzoeken of en welk type instrumenten aanvullend op de KPI-methodiek kunnen worden ingezet om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen maximaal terug te dringen. Het gaat om landelijk getoetste en wettelijk toegestane middelen;	Landbouw
Vanuit het landbouwbeleid stimuleren van groenblauwe dooradering kan met name in de buurt van waterlopen erg effectief zijn;	Landbouw
Vanuit het landbouwbeleid worden maatregelen die extensivering stimuleren toegepast rondom Natura 2000 of in de veenweiden. Deze dragen bij aan de doelen van de KRW, aangezien de richtlijnen gekoppeld zijn. Helaas is het niet zo dat alle opgaven synergie hebben. Zo kan het vernatten van gebieden om bodemdaling tegen te gaan of om weidevogels te lokken, een negatief effect hebben op de waterkwaliteit. Om toch beide mogelijk te maken is een risicokaart ontwikkeld voor uitspoeling bij vernatting. Deze wordt in het Natuurbeheerplan en bij de subsidie agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLB) toegepast;	Landbouw
Verder wordt zowel landelijk als binnen de provincie Utrecht aan stimulering van de biologische landbouwsector gewerkt. Doordat deze vorm van landbouw per definitie geen gebruik maakt van gewasbeschermingsmiddelen en andere bemestingsnormen heeft wordt hiervan een positief effect verwacht voor het behalen van de waterkwaliteitsdoelen;	Landbouw
Sinds kort zijn van Rijksweg bufferstroken verplicht. Deze stroken zijn het meest effectief als deze op ecologische wijze worden beheerd. Dit moet nog voor de langere termijn structureel (financieel of instrumenteel) worden geborgd.	Landbouw
De verwachting is dat door beekherstel uit te voeren via het UPLG de KRW-doelen deels versneld kunnen worden gerealiseerd. Door deze inrichtings- en systeemmaatregelen is een versneld doelbereik voor deze beken vooral afhankelijk van de mogelijkheden om de nutriëntenlast te verminderen.	UPLG
In 2024/2025 onderzoeken we samen met de waterschappen in welke waterlichamen de nutriëntenlast te hoog is en of maatregelen op het land noodzakelijk zijn	UPLG
Het snel ontwikkelen van faciliterend juridisch en financieel kader is essentieel om de ecologische doelen in 2027 te halen. Wij zullen hier bij het Rijk op blijven aandringen.	Natuur

Activiteit	Beleidsspoor
<p>Echter, zoals voor elke nieuwe ontwikkeling geldt, zal een uitbreiding van de hoeveelheid scheepvaart moeten worden getoetst aan de KRW-doelen (artikel 4 lid 7 KRW). Het nieuwe recreatievaarwegbeleid zal hier rekening mee houden. We zullen in overleg met de waterbeheerders onderzoeken of golfslag van recreatievaart een belemmering is voor de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers en of het instellen van een snelheidsbeperking uitvoerbaar is.</p>	<p>Vaarweg-beheer</p>
<p>We gaan onderzoeken of het opnemen van een instructieregel voor gemeenten kan bijdragen aan het halen van de KRW-doelen.</p>	<p>Ruimtelijke Ontwikkeling</p>
<p>Voor het opwekken van stroom wordt gekeken naar zonnepanelen op water. Bedekking van delen van het oppervlaktewater (waterplassen) door bijvoorbeeld gedeeltelijk lichtdoorlatende zonnepanelen, aangevuld met onderwatervoorzieningen, kan een synergie tussen de opgaven voor de KRW en de Energietransitie mogelijk maken. Het is ook kansrijk om warmte uit oppervlaktewater (aquathermie) te winnen om gebouwen mee te verwarmen. Er zijn wel enkele kanttekeningen. De ecologische processen in het water zijn sterk afhankelijk van licht en temperatuur en het is zaak om voor het ontwikkelen van plannen voor zonne-energie of aquathermie steeds te bevorderen dat de oppervlaktewaterkwaliteit minimaal in stand blijft danwel verbetert.</p>	<p>Ruimtelijke Ontwikkeling</p>
Hoofdstuk 5.2	
<p>In 2023 hebben we samen met de waterschappen een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van (opkomende) stoffen in het afvalwater van de 24 RWZI's in de provincie. In 2024 analyseren we de resultaten verder. De nadruk in dit vervolgonderzoek ligt op het identificeren van de bronnen van de stoffen in de RWZI's en de mogelijke maatregelen.</p>	<p>Water</p>
<p>Een verbod op bepaalde gewasbeschermingsmiddelen zien we het liefst op EU- of Rijksniveau. We kunnen als provincie lokale verboden instellen, mits doeltreffend. Dit is met name van belang voor de doelen van de grondwaterlichamen, omdat het grondwater en oppervlaktewater elkaar kunnen beïnvloeden. Hiervoor verkennen we samen met de waterschappen of extra monitoringsinspanning door zogenaamde 'passive sampling' kunnen toepassen. Hiermee verwachten we een beter beeld te krijgen welke gewasbeschermingsmiddelen (en biociden) in de provincie Utrecht in het oppervlaktewater aanwezig zijn.</p>	<p>Water</p>
<p>Wel kan worden gestimuleerd dat toegelaten middelen, waarvan bekend is dat ze een bedreiging vormen voor de grondwaterdoelen niet worden gebruikt. Ook kunnen aanvullende regels worden gesteld. Daarnaast wordt bijvoorbeeld via de UMDL en doelsturing een minder belastende vorm van landbouw gestimuleerd</p>	<p>Landbouw</p>
<p>In het kader van IPO actielijn 4 over het KRW-proof maken van de vergunningen gaan we bij de voortgang van het Jaarlijkse UitvoeringsProgramma (JUP) voor de Vergunningen-Toezicht-Handhavingstaken (VTH) in de reguliere opdrachtgeversoverleggen met de RUD Utrecht en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, de actualisering van de omgevingsvergunningen voor milieubelastende activiteiten op het vlak van directe én indirecte lozingen onder de loep nemen. We sluiten hierbij aan bij de al uitgevoerde inventarisaties voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en potentieel ZZS.</p> <p>Op basis van de te maken analyse zal de benodigde actualisering van de omgevingsvergunningen zodanig worden gepland dat deze in 2027 door de Omgevingsdiensten zijn uitgevoerd.</p> <p>In 2024 starten we met een aantal vergunningen waar de handhaafbaarheid zeer lastig is en met de afvalbedrijven waar de voorschriften wettelijk gezien aangepast moeten worden. Ook gaan we actief in beeld brengen wat de vergunde situatie van de lozingen door de bedrijven is.</p>	<p>VTH</p>

Hoofdstuk 6. Grondwater

De doelen voor het grondwater in de KRW gaan over evenwicht van de hoeveelheid grondwater en de zuiveringsinspanning voor het bereiden van water voor menselijke consumptie en de hydrologie voor beschermde gebieden. De grondwaterrichtlijn is gekoppeld aan de KRW en voegt daar doelen voor trends in grondwaterkwaliteit en het principe 'prevent and limit' aan toe. De onderstaande tabel geeft de activiteiten voor KRW-grondwaterdoelen uit de notitie weer.

Activiteit	Beleidspoor
Hoofdstuk 6.2	
Stimuleren we de landbouwsector om emissies van onder andere nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en veterinaire middelen terug te dringen en achteruitgang van de grondwaterkwaliteit te voorkomen;	Grondwater
Werken we aan communicatie- en bewustwording richting burgers en stakeholders;	Grondwater
Reguleren we activiteiten door het opnemen van regels in onze omgevingsverordening;	Grondwater
Monitoren we de toestand en trends van het grondwater (chemische kwaliteit en stijghoogten).	Grondwater
Hoofdstuk 6.3	
We meten de kwaliteit van het grondwater, delen deze informatie en participeren in projecten waarbij we onze kennis delen met uitvoeringsdiensten en gemeenten. Een voorbeeld is de Bodemkwaliteitskaart PFAS;	Grondwater
We monitoren breder dan alleen de minimale KRW-vereiste, om een beter beeld te krijgen van de omvang en aard van de stoffen die op langere termijn van invloed zijn op de kwaliteit van het grondwater. Daarmee beschikken we over gedegen informatie om toekomstig beleid te formuleren.	Grondwater
We pakken in samenspraak met onze partners historische en actuele grondwaterverontreinigingen met verspreidingsrisico's aan (bijvoorbeeld als gevolg van drugslabs);	Grondwater
We reguleren de inbreng van nieuwe stoffen door regels in onze verordening. Daarnaast hebben we voor PFAS enkele jaren geleden een provinciale beleidsregel vastgesteld. Voor de aanpak van historische grondwaterverontreinigingen hebben we een aantal algemene regels opgenomen in de Omgevingsverordening om de KRW-doelen te behalen;	Grondwater
We willen bijdragen aan de vitaliteit van de bodems in de provincie Utrecht. U wordt via een Statenbrief apart geïnformeerd over vitale bodems, de provinciale rol en het handelingsperspectief.	Grondwater
Uitvoering Motie 24-8a "Op naar een verbod op PFAS-houdende bestrijdingsmiddelen". In overleg met juristen en experts bepalingen opstellen die het toepassen van schadelijke PFAS-houdende bestrijdingsmiddelen waar mogelijk verbieden binnen de provincie Utrecht en deze bepalingen indien mogelijk op te nemen in de tweede wijziging van de Omgevingsverordening.	Grondwater
Maximaal terugdringen van het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen. De provincie kan lokaal een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen instellen. Hierbij speelt het dilemma dat in het geval van een (lokaal) verbod er een ongelijk speelveld gecreëerd wordt ten opzichte van agrariërs buiten de provincie;	Grondwater
We gaan actief de lobby van VEWIN en de Unie van Waterschappen steunen om te komen tot een totaal verbod op PFAS;	Grondwater
We gaan waterschappen en omgevingsdiensten aanspreken op herziening van lozingsvergunningen op gevaarlijke (zeer zorgwekkende) stoffen;	Grondwater
We gaan gemeenten en Omgevingsdiensten aanspreken c.q. opdracht geven op actief toetsen of bij het beëindigen van een milieubelastende activiteit een eindonderzoek bodem is uitgevoerd (paragraaf 5.2.1 Besluit activiteiten leefomgeving). Hierdoor blijft de informatie over de bodem- en grondwaterkwaliteit actueel en komen potentieel nieuwe bronnen sneller in beeld; Voor verschillende doelen koopt de provincie gronden aan. Deze zijn tijdelijk ons eigendom totdat ze worden overgedragen of doorverkocht. Tijdens het tijdelijk bezit worden de gronden vaak verpacht. We hebben in de eigen pachtovereenkomsten voorwaarden opgenomen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;	Grondwater
We gaan met het Rijk in gesprek over de toelatingsprocedure van gewasbeschermingsmiddelen en biociden door Ctgb. De toegelaten stoffen zouden geen belasting voor het milieu mogen zijn. Toch worden deze stoffen ook in het grondwater aangetroffen. We vinden het belangrijk om bij het Rijk aandacht te vragen om de huidige toelatingscriteria van Ctgb voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden nog eens tegen het licht te houden gezien het breed voorkomen van deze stoffen in de grondwatermeetnetten. Het landelijk rapport Grondwaterkwaliteit Nederland kan u hier inzien: Rapport Grondwaterkwaliteit Nederland	Grondwater

Activiteit	Beleidslijn
2021-2022 Het Waterkwaliteitsportaal . De provinciale rapportages vindt u op de website van de provincie Utrecht ;	
<p>Tot slot dragen alle extra maatregelen die genomen worden voor het terugdringen van verontreinigingen in het oppervlaktewater bij aan het verbeteren van de grondwaterkwaliteit in die gebieden waar oppervlaktewater infiltreert in het grondwater. In het bijzonder zijn dit de locaties waar nabij het oppervlaktewater drinkwaterbedrijven drinkwater produceren.</p>	Grondwater
Hoofdstuk 6.4	
<p>Wij voeren voor de KRW de monitoring en trendanalyse voor de chemische kwaliteit uit op grondwaterlichaam-niveau als mede een trendanalyse stijghoogten (grondwaterdruk).</p>	Grondwater
<p>Om te voorkomen dat stoffen op termijn meer grondwater verontreinigen is met name extra inzet op preventie (voorkomen en beperken inbreng) gewenst, zie voorgaande paragraaf. Daarnaast worden er maatregelen uitgevoerd rondom drinkwaterwinningen</p>	Grondwater
<p>Er is momenteel geen ruimtelijke differentiatie in het beleid ten aanzien van teelten. Provincies kunnen in het RO-beleid onder de Omgevingswet intensieve teelten in (kwetsbare) gebieden uitzonderen, bijvoorbeeld een verbod op lelieteelt. We starten hier een verkenning naar. Onderdelen van deze verkenning zijn onder andere: effectiviteit uitvoerbaarheid, proportionaliteit, 'gelijk speelveld' en handhaafbaarheid;</p>	Landbouw
<p>Om het drinkwater te beschermen onderzoeken we of een verbod op het gebruik van schadelijke middelen voor gewassen mogelijk en effectief is. Onderdelen van dit onderzoek zijn: effectiviteit, proportionaliteit, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid, Via het landbouwbeleid spoor wordt aanvullend hieraan in samenwerking met het natuurbeleid ook onderzocht of grondaankoop of -ruil ingezet kan worden;</p>	Landbouw
<p>Tot slot richt het provinciaal Landbouwbeleid zich onder meer op het stimuleren van biologische landbouw. Deze bron aanpak dient meerdere doelen en kan erg bijdragen aan het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.</p>	Landbouw
Hoofdstuk 6.5	
<p>Voor de drinkwaterwinningen stellen wij gebiedsdossiers op waar, naast een beschrijving van de winning en de omgeving, ook een risicoanalyse onderdeel van uitmaakt en knelpunten worden geformuleerd (restopgave). Voor de aanpak van deze knelpunten zijn in het Uitvoeringsprogramma Drinkwater Utrecht 2021-2027 maatregelen vastgelegd die momenteel worden uitgevoerd. In 2024 zal door het RIVM een nieuwe trendanalyse voor de drinkwaterwinningen worden uitgevoerd;</p>	Grondwater
<p>We stellen handreikingen op voor gemeenten voor het afkoppelen van regenwater en ruimtelijke ontwikkelingen in grondwaterbeschermingsgebieden. We werken aan een bewustwordingsprogramma voor burgers en bedrijven binnen grondwaterbeschermingsgebieden;</p>	Grondwater
<p>We nemen deel en dragen financieel bij aan een gezamenlijk project van CLM (Centrum voor Landbouw en Milieu) en een aantal provincies en drinkwaterbedrijven over gewasbescherming in grondwaterbeschermingsgebieden. Hierbij richt de aandacht zich op 3 sporen: een beter verdienmodel voor de agrariërs, effectievere grondwaterbescherming (het toelatingsbeleid) en heldere, consequente communicatie over toegelaten middelen en de begrenzing van de grondwaterbeschermingsgebieden.</p>	Grondwater
<p>Voor de Natura 2000-gebieden zijn afgelopen jaren diverse hydrologische maatregelen uitgevoerd, met name binnen de gebieden zelf. Voor een volledig herstel van deze gebieden zijn echter vaak ook maatregelen buiten deze gebieden nodig, bijvoorbeeld voor het versterken van de kwel. Deze maatregelen zijn grotendeels nog in onderzoek en nog niet uitgevoerd, maar zijn al wel als (onderzoeks-)maatregel benoemd in de NDA's en adviezen van de Ecologische Autoriteit (EA) voor de Natura 2000-gebieden en deels ook in het uitvoeringsprogramma van de Blauwe Agenda. De verwachting is dat de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak landelijk gebied een cruciale bijdrage kan leveren bij het in beeld brengen en uitvoeren van hydrologische maatregelen buiten de Natura 2000-gebieden, in samenhang met uitvoering van deze (onderzoeks-)maatregelen in het kader van programma natuur. Daarnaast is het nodig dat de maatregelen worden geborgd in nieuwe Natura 2000-beheerplannen per Natura 2000-gebied. Aandachtspunt daarbij is dat de EA onder andere adviseert om op korte termijn maatregelen te nemen om de KRW-doelen voor beschermde gebieden natuur te behalen;</p>	Grondwater
<p>Bij de industriële winningen voor menselijke consumptie zijn de afgelopen jaren de risico's voor de kwaliteit van het onttrokken grondwater in beeld gebracht en met de bedrijven besproken. Er zijn nog onvoldoende meetgegevens om voor de KRW conform het protocol een trendbepaling te kunnen doen. Met de bedrijven</p>	Grondwater

Activiteit	Beleidslijn
zijn afspraken gemaakt over monitoring van de kwaliteit van het te onttrekken grondwater ten behoeve van de KRW en zijn adviezen gegeven met betrekking tot de bescherming van de kwaliteit van het grondwater.	
We starten een onderzoek naar de invloed van infiltrerend oppervlaktewater op de grondwaterkwaliteit in grondwaterbeschermingsgebieden. Dit kan aanleiding zijn voor een uitbreiding van beschermingsregels richting oppervlaktewater of fysieke aanpassingen in het watersysteem om negatieve invloed op de waterwinning te beperken;	Grondwater
Het onderzoeken van de mogelijkheden voor het aanscherpen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden, bijvoorbeeld door aanvullende regels op te stellen voor PFAS-houdende middelen, voor alle bestrijdingsmiddelen of voor specifieke winningen die aantoonbaar kwetsbaar zijn. Onderdelen van het onderzoek zijn onder andere de proportionaliteit, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid;	Grondwater
Het instellen van een vergunningplicht voor alle nieuwe onttrekkingen (ook die nu meldingsplichtig zijn) in een nog te bepalen zone rondom grondwaterafhankelijke Natura 2000 gebieden. Dit kan onderdeel zijn van een grondwateronttrekkingenplafond, maar gezien de urgentie kan dit naar voren gehaald worden. In de uitwerking hiervan betrekken we de waterschappen;	Grondwater
Door middel van het gebiedsproces voor het landelijk gebied en het UPLG inzetten op extensivering van landbouw in grondwaterbeschermingsgebieden;	Grondwater
Het uitbreiden van toezicht en handhaving op verkeerd of illegaal gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen.	Grondwater

Hoofdstuk 7. Juridische aspecten en gebruik van instrumentarium

Hoofdstuk 7 geeft een overzicht van alle instrumenten weer. De inzet van deze instrumenten komt terug in de hoofdstukken vijf en zes. Echter in hoofdstuk zeven staat ook één actie. Deze is hieronder weergegeven.

Activiteit	Beleidslijn
Momenteel zijn we het beleidsmatig toezicht aan het actualiseren. Het beleidsmatig toezicht is op dit moment gebaseerd op samenwerking. Met de actualisatie kijken we of we meer gebruik gaan maken van juridisch dwingende instrumenten. Deze instrumenten kunnen dan worden ingezet richting de waterschappen voor het behalen van de KRW-doelen.	IBT beleidsmatig toezicht